

Opleiding Bovendonk

Priester- en Diakenopleiding Bovendonk, Hofstraat 8, 4741 AK Hoeven

Nummer 13 – november 2017

Openingsviering 1 september 2017

“Waar barmhartigheid is en liefde, daar is God. De liefde van Christus heeft ons tot eenheid gebracht. Laat ons juichen en ons verheugen in Hem. Laat ons vrezen en beminnen de God die leeft. En mogen we elkaar met een oprecht hart liefhebben.”

De ingewijden herkennen in bovenstaande tekst het *Ubi caritas et amor*. Het betreft een hymne van een onbekende schrijver uit waarschijnlijk de achtste eeuw. De tekst is gebaseerd op de eerste Johannesbrief en heeft een plaats in de liturgie van Witte Donderdag. Oorspronkelijk tijdens de voetwassing, maar tegenwoordig wordt het aangereikt als gezang tijdens het bereiden van de gaven. Ik kwam de tekst tegen op de uitnodigingskaart voor een diakenwijding. Ook tijdens een wijdingsplechtigheid wordt het *Ubi caritas* regelmatig gezongen. Meestal tijdens de bekleding of tijdens de vredeswens direct na de wijding.

De hymne brengt ons tot het centrum van het christelijk geloof, namelijk liefde en barmhartigheid. Andere vertalingen spreken van liefde en vriendschap. Aan het begin staat de liefde van Christus voor ieder van ons. Deze liefde heeft ons samengebracht en brengt ons steeds weer samen, met name in de viering van de Eucharistie.

Het je geliefd weten door de Heer brengt vreugde. Het antwoord op deze liefde, zo de hymne, is tweeledig: wederliefde als het om God gaat en daadwerkelijke liefde tot de medemens. Beide vormen heeft Jezus in het dubbelgebod van de liefde tot het eerste en voornaamste gebod verheven. Augustinus zal later zeggen, dat wie de Heilige Schrift uitlegt, maar niet komt tot liefde tot God en de medemens, van de hele Schrift niets begrepen heeft.

In de vorming van priesters en diakens staat groei in het dubbelgebod van de liefde centraal. In deze Nieuwsbrief leest u over de pastorale vorming. Een belangrijk onderdeel is de Pastoraal Theologische Reflectie. Onze docent Menco van Koningsveld schrijft erover. Ook leest u een verslag van een zesdejaars student. Kort blikken we nog terug op de betekenis van bisschop Ernst voor onze opleiding. We namen afscheid van hem na zijn overlijden op 19 mei van dit jaar.

Binnenkort mogen we de geboorte van Christus, de mensgeworden Liefde, weer vieren. Ik wens u een goede adventstijd toe en alvast een Zalig Kerstfeest.

Rector N.M. Schnell

Dit was wat ik wilde

Pastorale stage

In augustus 2015 reed ik naar Hoeven, een beetje gespannen en benieuwd naar het kennismakingsgesprek met rector Schnell en studietoelichting, diaken De Haas, van de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk.

Al een aantal jaren speelde bij mij het verlangen om diaken te worden. In 2011 had ik de stap gezet om in deeltijd theologie te gaan studeren aan de Tilburg School of Catholic Theology: "Eerst maar eens kijken of ik een studie theologie aankan, intellectueel en in combinatie met werk en gezin, en of ik het leuk vind." Alle aspecten vielen positief uit en na drie jaar rondde ik de premaster theologie af. Ik voelde inmiddels ook behoefte aan spirituele en persoonlijke vorming: Wat vraagt het diaconaat van mij? Wat betekent het om dit ambt in de Kerk te vervullen? Welke competenties en vaardigheden heb ik hiervoor nodig en hoe ontwikkel ik die? En meer nog: hoe bouw ik een relatie op met Christus? De diaken stelt immers in zijn wezen en doen Christus present als dienaar, zoals we lezen in het Evangelie volgens Johannes als Jezus de voeten van de apostelen wast en hen oproept om zijn voorbeeld na te volgen (Joh. 13, 3-17). En van praktische aard: hoe ga ik in deeltijd stage lopen in een parochie? Toen ik dit besprak met de bisschoppelijk gedelegeerde voor de diakens in ons bisdom Rotterdam, stelde deze voor om een afspraak te maken met de rector van Bovendonk.

'Dit was wat ik wilde'

En zo reed ik dus die dag in Hoeven de oprijlaan op van de PDOB. De ontvangst was hartelijk. We hadden een intensief gesprek over mijn wens om diaken te worden en de vragen die ik had. Aan het einde van het gesprek nodigde de rector mij uit om tijdens het eerste semester van het studiejaar als kennismaking aan de studieweekenden deel te nemen. Op deze manier zou ik mijn roeping kunnen onderzoeken en uitzuiveren en bekend worden met de vier pijlers van de opleiding en vorming: de persoonsvorming, de spirituele, intellectuele en pastorale vorming. En ook op mijn praktische vraag kwam een antwoord:

tijdens de laatste twee jaar van het opleidings- en vormingstraject aan Bovendonk loopt de student stage in een parochie van het eigen bisdom in combinatie met de studieweekenden op Bovendonk.

Onder de indruk van het gebouw, het gesprek en de uitnodiging reed ik terug naar huis. Dit was wat ik wilde, het betekende echter wel weer een grote verandering in ons leven. Na gesprekken met mijn vrouw en de kinderen en met toestemming van de bisschoppelijk gedelegeerde besloot ik op de uitnodiging in te gaan en te starten op Bovendonk.

Ik voelde mij vanaf het eerste studieweekend thuis op Bovendonk, zowel in de gemeenschap van studenten en staf, het getijdengebed en de liturgie als in het studie- en vormingstraject. Na het eerste semester bestond er dan bij mij ook geen twijfel dat ik als diakenstudent verder wilde op Bovendonk. Na het eerste jaar, dat een schakeljaar was tussen de universitaire vooropleiding en de diakenopleiding aan de PDOB, ben ik per 1 september 2016 gestart met de laatste twee jaar van de opleiding. Dit betekent dat ik mijn baan opgezegd heb en mij met behulp van de stagevergoeding van het bisdom Rotterdam kan wijden aan stage en studie.

De pastorale stage

De pastorale stage is een prachtige manier om kennis te maken met en in te groeien in een geloofsgemeenschap als de parochie. Doordat je twee jaar stage kan lopen in dezelfde parochie krijg je echt de gelegenheid om hiervan deel te gaan uitmaken en te groeien in je roeping en toekomstige ambt. De pastorale stage is intensief en uitermate leerzaam, doordat alle aspecten van de vorming aan bod komen en doordat ze in samenhang aan bod komen: wie ben ik als persoon, als gelovige, hoe kan ik mijn verworven (theologische) kennis in praktijk brengen en met mensen hierover in gesprek gaan en hoe kan ik luisteren naar en zorgen voor de mensen die ik ontmoet?

Uiteraard wordt de stage vanuit Bovendonk zorgvuldig begeleid. Ter voorbereiding schrijf je als student een stageplan, waarin je op basis van je competenties en leervragen je stagedoelen vermeldt inclusief de activiteiten die je wilt ontplooiën om deze doelen te bereiken. Hierbij gaat het om algemene thema's als Ambtsdrager zijn in de parochie, Samenwerken en Leiding geven en om specifieke thema's als Liturgie, Individueel pastoraat, Groepspastoraat en Kerkopbouw. Tegelijkertijd wordt in overleg een geschikte stageplek en werkveldbegeleider in een parochie gezocht.

Meekijken en meedoen

In de eerste fase van de stage ligt de nadruk op kennismaking en observatie. Hiervoor ben ik de eerste weken veel met mijn werkveldbegeleider opgetrokken: meegegaan naar pastorale afspraken, liturgie meegevierd en overleggen bijgewoond. Formeel krijgen de observaties hun beslag in de pastoraal-sociale kaart die je van je parochie maakt. Gebruikmakend van verschillende bronnen beschrijf je de gemeente waarin de parochie gevestigd is. Hierbij gaat het om onderwerpen als: bevolkingsdichtheid, -samenstelling en -opbouw, inkomensverdeling en sociale voorzieningen. In de beschrijving van de parochie zijn bijvoorbeeld de ontwikkeling van het kerkbezoek, van het aantal vrijwilligers en de sacramentenbediening interessant. Ook beschrijf je de parochiestructuur, de werkvelden - liturgie, diaconie, catechese en kerkopbouw - en word je uitgedaagd om verbeterpunten te signaleren. Begin november presenteer je de pastoraal-sociale kaart bij het vak Pastoraal Theologische Reflectie.

Op deze kennismakingsperiode volgt de participatieperiode: onder begeleiding van de werkveldbegeleider participeer je in de activiteiten van bijvoorbeeld liturgie, catechese en diaconie. Voor mij betekent dit dat ik lector en acoliet ben in de viering van de Eucharistie, deelneem aan de vormselcatechese en een aantal maanden meeloop bij de voedselbank. Periodiek worden deze stage activiteiten besproken met de werkveldbegeleider en bij de vakken Supervisie en PTR op Bovendonk. Hiervoor wordt ieder studieweekend door een van de studenten een praktijkcasus ingebracht. De casus wordt tijdens het college besproken en aan de hand hiervan schrijf je een reflectieverslag dat bestemd is voor je persoonlijke en pastorale ontwikkeling. Deze ontwikkeling wordt stevig ondersteund door de colleges die in de laatste twee jaar gewoon doorgaan en waarbij de nadruk ligt op praktische vorming.

De laatste fase

Inmiddels ben ik aan de laatste fase van de stage begonnen, waarin ik gedeeltelijk zelfstandig werk onder verantwoordelijkheid van mijn werkveldbegeleider. Alle lijnen van studie, vorming en toerusting en praktijkervaring beginnen nu samen te komen. Zij vormen het stevige fundament waarmee ik na afronding van de opleiding aan de PDOB als beginnend diaken kan starten, erop vertrouwend dat de Heilige Geest zal aangeven en aanvullen wat nodig is voor het werk in de wijngaard van de Heer.

Henk van Zoelen (1965) is diakenstudent voor het bisdom Rotterdam. Hij is gehuwd met Karin. Zij hebben drie kinderen. Het gezin woont in Zoetermeer. Na zijn studie Duitse Taal- en Letterkunde aan de Rijksuniversiteit Leiden en Tweede Fase Lerarenopleiding heeft hij 25 jaar bij (de voorloper van) PostNL gewerkt. Hij loopt stage in de parochies St. Maarten en Trinitas in Leidschendam-Voorburg onder begeleiding van diaken Pier Tolsma, een van de eerste diakens van Bovendonk.

Een ogenblik stilstaan

Pastoraal theologische reflectie

Wie zich voorbereidt op het ambt, weet ondertussen wel hoe hectisch het kan zijn in een parochie of in een geloofsgemeenschap. Je hebt het ene nog niet achter de rug of het volgende dient zich al weer aan. Er is vaak nauwelijks tijd om even op adem te komen. Het getijdegebed is er dan ook niet voor niets. Het zijn ingebouwde rustmomenten om op de adem van de Geest te blijven, ondanks alle hectiek.

In de stageperiode van 'Bovendonk' is er structureel nog een ander moment waar je even tot stilstand wordt gebracht in al je drukke bezigheden. Een ogenblik waarbij je even stil staat bij wat je als kandidaat-ambtsdrager doet, waarom je dat doet en hoe je het doet. Dat zijn kernvragen van de bijeenkomsten van pastoraal theologische reflectie.

Uitgangspunt van de bijeenkomsten is 'wat de stagiaire doet'. Tijdens de stage maakt hij kennis met een diversiteit aan pastorale werkzaamheden. Bij al die pastorale activiteiten kun je de vraag stellen hoe die activiteiten worden gedaan. Doet de stagiaire die werkzaamheden inhoudelijk en qua aanpak goed? Die vragen hangen vooral samen met 'kunnen', met vaardigheden. In dat verband komen, naast de aangedragen (theologische) kennis in de opleiding, praktisch theologische methoden en hulpmiddelen aan de orde die hem verder kunnen helpen bij het ontwikkelen van die vaardigheden.

Maar met de vraag 'wat de stagiaire doet' is natuurlijk niet alles gezegd. De vraag waarom hij deze activiteiten doet, en op deze manier, is minstens zo belangrijk. Op grond waarvan maakt hij de keuzes die hij maakt? Welke waarden en overtuigingen spelen daarbij op de achtergrond een rol? En hoe verhouden die overtuigingen zich met de aangedragen kennis in de opleiding, en met de kerkelijke traditie? Stagiaires nemen vaak meer of minder bewust allerlei inhoudelijke en methodische wissels, die bij nadere reflectie de nodige kritische vragen kunnen oproepen.

Tenslotte staan we tijdens de bijeenkomsten stil bij de vraag wat het hoe en het waarom van die activiteiten zeggen over de stagiaire zelf.

Over zijn opvatting over het ambt, over de Kerk, over catechese, over ... Hoe je het nou ook wendt of keert in het pastorale handelen drukt de stagiaire ook iets uit van zijn eigen geloofsovertuigingen en spiritualiteit.

Al het pastorale handelen 'verraadt' altijd iets van de stagiaire zelf. Daar horen vragen bij als: hoe breng jij in je pastoraal handelen God ter sprake, laat je Hem aan het woord? Help jij mensen "in Jezus' Naam"? Getuig jij in je pastoraal handelen zelf van een levende en beleefde relatie met Christus? Geef jij ruimte aan de Geest om mensen samen te brengen en te verbinden?

Pastoraal theologische reflectie is even stilstaan bij wat je doet. Als de stagiaire straks 'ondergedompeld' is in het dagelijkse werk in de parochie of geloofsgemeenschap komt het er dikwijls niet meer van tijd te nemen voor een zorgvuldige reflectie op wat hij heeft gedaan. Daarom biedt de opleiding de ruimte en vooral ook de luxe om met een kleine groep samen na te denken over het pastoraat. Dan blijkt de persoon en de persoonlijk beleefde geloofsrelatie van de toekomstige ambtsdrager een belangrijk 'instrument' te zijn voor het welslagen ervan.

Menco van Koningsveld
Docent

Bisschop Ernst verbonden aan Bovendonk

Op vrijdag 19 mei 2017 overleed in Breda bisschop Hubertus Ernst op de leeftijd van 100 jaar.

Bovendonk liep als een rode draad door zijn leven. Dit begon al in 1935 toen hij als achttienjarige zijn studie op het toenmalige grootseminarie Bovendonk begon. Bisschop Hopmans wijdde de latere bisschop Ernst in 1941 tot priester. Ernst was vervolgens kapelaan in de H. Petrusparochie te Leur en vervolgens godsdienstleraar en conrector bij de franciscanessen van Etten. In 1947 keerde hij terug naar het grootseminarie. Na enkele dagen ziek geweest te zijn, stierf de jonge professor in de moraaltheologie, professor Elbers onverwacht. Huub Ernst nam zijn plaats in. Hij kreeg slechts veertien dagen de tijd zich op deze nieuwe taak voor te bereiden. Hij vervulde deze taak tot 1958. De wegen van Huub Ernst en Bovendonk scheidden zich voor het moment. In 1947 verhuisde hij naar het grootseminarie Bovendonk om daar moraaltheologie te gaan geven. Deze functie vervulde hij tot 1957 toen hij directeur werd van de Vereniging van de Catechisten van de Eucharistische Kruistocht. Bisschop De Vet betrok hem bij het bestuur van het bisdom door hem in 1962 tot vicaris-generaal te benoemen. Na het overlijden van bisschop De Vet benoemde paus Paulus VI Hubertus Ernst tot bisschop van Breda. Op 17 december 1967 is hij tot bisschop gewijd.

De scheiding leek definitief. In de jaren zestig woei, na de afsluiting van het tweede Vaticaans Concilie in 1965, een verlangen naar vernieuwing. Oude vormen, waaronder ook de priesteropleiding, werden bekritiseerd. Er leefde de wens dat priesters dicht bij de mensen moesten staan. Dit vroeg om een ander opleidingsmodel. Op 15 maart 1967 werd de Theologische Faculteit Tilburg opgericht en in datzelfde jaar sloot het oude grootseminarie Bovendonk zijn deuren. Het gebouw werd verkocht en de priesterstudenten werden geacht aan de theologische faculteit te gaan studeren. Huub Ernst was betrokken bij de besluitvorming rond de sluiting van het grootseminarie. Hij was vicaris-generaal onder bisschop De Vet. Na zijn dood op 27 maart 1967 koos het kapittel Ernst tot kapittel-vicaris op 24 en 25 juni 1967 mee.

Het grootseminarie stond leeg en het gebouw werd verkocht.

In 1979 kocht de Stichting Bovendonk het gebouw terug. De eerste jaren nadien werd het gebouw bewoond door de Franciscusgemeenschap die bestond uit de priester Toon Hommel, zr. Will van Hooijdonk, enkele religieuzen en gezinnen. Centrum Bovendonk ontwikkelde zich al snel tot een bezinningscentrum. In 1980 vond in Rome de Bijzondere Synode van de Nederlandse Bisschoppen plaats. Op deze synode bespraken de bisschoppen de plaats van de priester binnen de Kerk. De Theologische Faculteiten leverden te weinig priesters af. Bisschop Ernst betreerde dit. Het Kathedrale Kapittel van het bisdom Breda stelde in zijn vergadering van 6 mei 1981 een commissie in die onderzoek verrichtte naar de mogelijkheden voor een opleiding in deeltijd voor mensen die op latere leeftijd priester wilden worden, geïnspireerd op het model van het Centrum voor Late Roepingen in Antwerpen. Dezelfde wens leefde ook bij Toon Hommel, de directeur van Centrum Bovendonk. Deze twee initiatieven kwamen samen. Bisschop Ernst richtte in 1983 de Priesteropleiding Bovendonk op.

Bisschop Ernst is als bisschop en docent ethiek bij de Priester- en Diakenopleiding betrokken geweest. Tot op hoge leeftijd verzorgde hij gastcolleges en was hij bescheiden aanwezig bij de wijdingen. De Priester- en Diakenopleiding gedenkt hem in grote dankbaarheid in haar gebed.

Hans de Jong

Opleidingsberichten

Personalia en opleidingsberichten van Bovendonk

Priester- en diakenwijdingen

Sinds de laatste nieuwsbrief in mei 2017 hebben we ons mogen verheugen in vier wijdingsplechtigheden. Op zaterdag 10 juni 2017 is Eli Stok priester gewijd in de kathedraal van het bisdom Rotterdam. Een half jaar eerder ontving Eli de diakenwijding in dezelfde kathedraal. Op zondag 2 juli 2017 ontving Stefan Lange de diakenwijding in de basiliek Sint Jan de Doper te Oosterhout. Stefan is in september 2011 met de diakenopleiding op Bovendonk begonnen en heeft het hele curriculum op Bovendonk doorlopen. Op zaterdag 11 november 2017 ontving Ronald den Hartog, samen met Mauricio Meneses Santiago, de priesterwijding in de kathedraal van Utrecht. Op 21 mei 2017 had Ronald al de diakenwijding ontvangen in de kapel van Bovendonk. Op 18 november 2017 ontving Peter Winnubst de diakenwijding in de kathedraal van Rotterdam. Peter is evenals Stefan Lange en Ronald den Hartog in het studiejaar 2011-2012 met de diakenopleiding begonnen. In dezelfde viering van de diakenwijding van Peter werd Daan Huntjes transeunt diaken gewijd. Daan heeft in het studiejaar 2016-2017 de pastorale stage op Bovendonk gevolgd. In de loop van 2018 zal hij zeer waarschijnlijk de priesterwijding ontvangen. Het waren vier hele mooie en inspirerende plechtigheden. De nieuwe diakens en priesters wensen en bidden we toe dat ze met veel vreugde en vrucht in de parochies mogen werken.

Bovendonk Academie

Van 5 tot en met 7 november 2017 heeft de negende Bovendonk Academie plaatsgevonden. We hebben gestudeerd op het thema van de Nieuwe Evangelisatie. Bij de evaluatie gaven de deelnemers aan het waardevolle dagen gevonden te hebben, zowel wat betreft de onderlinge ontmoeting als ook wat betreft de uitwerking van het thema. Unaniem gaf men aan volgend jaar weer rondom een ander thema samen te willen komen. Voor het komend studiejaar is de Bovendonk Academie voor oud-studenten inmiddels gepland van 4 tot en met 6 november 2018. Er volgt een persoonlijke uitnodiging.

Masterclass Geestelijke Begeleiding

Van 4 tot en met 6 februari 2018 is wederom een Masterclass Geestelijke Begeleiding gepland met als thema Geestelijke begeleiding en roeping. Oud-deelnemers krijgen een persoonlijke uitnodiging. Aanmelden kan via info@pdob.nl.

www.roeping.nu en gebedskring

Voor nieuwsberichten betreffende het roepingenpastoraat verwijzen we u graag naar onze website www.roeping.nu met eigentijdse video's die een reële inkijk geven in de weg die leidt naar het priesterschap, diaconaat of het religieuze leven. Voor het gebed om roepingen, kunt u zich aansluiten bij de diocesane gebedskring (T 076 5223444 ochtenden, of E gebedskringroepingen@bisdombreda.nl). De eerstvolgende roepingenvesper is op zondag 22 april 2018 op Bovendonk te Hoeven om 17.00 uur. Vanaf 15.00 uur bent u echter al welkom. De website www.roeping.nu wordt voor Roepingenzondag geüpdatet en zal op deze middag gepresenteerd worden.

***Denkt u ook aan de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk als goed doel? Investeer in de opleiding van priesters en diakens! Uw gift ontvangen wij graag op IBAN
NL 93 INGB 0002 5806 80 t.n.v. Stichting PDOB te Breda.***

